

9. שם משמאל ויקרא פרשת צו שנה תרעח
וענין זה מצינו בהרבה מקומות שכל שנגזרה ח"ו גזירה רעה
אם אינה ראוי' להתקיים צריכין לעשות מעשה בדומה לה,
ויכולין לצאת ידי הגזירה בדבר קל .. וכן בספורנו לזה בחרה
במקום הסוף להפוך גזירת השלכתו ביאור לעמידתו בסוף על
שפת היאור, עכ"ל.

הנקודה בה פסקו ישראל להתעצם עוד

10. שמות (פרשת שמות) פרק ב פסוק א
(א) וַיִּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֹוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֹוִי:

11. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יב עמוד א
וילך איש מבית לוי - להיכן הלך? אמר רב יהודה בר זבינא:
שהלך בעצת בתו. תנא: עמרם גדול הדור היה, כיון שגזר
פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר: לשוא אנו
עמלין! עמד וגירש את אשתו, עמדו כולן וגירשו את נשותיהן.
אמרה לו בתו: אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה
לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות!
... עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו את נשותיהן.

להרפות ולא לפחד מהמציאות

12. איוב פרק ג פסוק כה
(כה) כִּי פָחַד פְּחַדְתִּי וַיֵּאֲתֵינִי וְאֲשֶׁר יִגְרָתִי יָבֵא לִי:

13. ערבי נחל בראשית ויצא - דרוש ב
והנה מדת היראה היא כאבן שואבת שיש לה סגולת ההמשכה
להמשיך אליה כל מיני מתכות וכדומה, כך מדת היראה
סגולתה להמשיך הדבר היראוי ההוא, הן ביראה הטובה יראת
ה', הן ביראה אחרת ... וכמאמר איוב פחד פחדתי ויראתי
ואשר יגורתי יבוא לי, כי ברית כרותה ליראה ששואבת
וממשכת הדבר ההוא אליו...

14. תהלים פרק מו פסוק יא
(יא) הֲרָפוּ וַדְעוּ כִּי אֲנֹכִי אֱלֹקִים אַרוּם בְּגוֹיִם אַרוּם בְּאֶרֶץ:

15. שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ה
הרפו ודעו כי אנכי אלקים וגו'... ר' לוי אמר אילו היו ישראל
עושין תשובה אפ"י יום אחד מיד הם נגאלין, ומיד בן דוד בא,
מה טעם כי הוא אלקינו ואנחנו עמו וצאן מרעיתו היום אם בקולו
תשמעו,

תפילה - הכלי היחיד לשנות את המציאות

16. הרב וולבה עלי שור
אל תהיה עבודת התפילה קלה בעינינו, לפי מראה עינינו
מתנהגים כל עניני העולם על פי סיבה ומסובב - האדם עני מפני
שאינו מוכשר למשהו, הוא חולה בגלל התורשה או וירוס, הוא
אינו מצליח בלימודו מפני שאינו בעל כשרון. והנה אנחנו צריכים
לפעול בעצמנו לדעת כי הכל תלוי אך ורק ברצון השם ולא
בסיבות גשמיות. הרי כל תפילה מתנגשת עם חוק הברזל של
סיבה ומסובב. ובה אנו צריכים לפרוץ את מושכל-הראשון הזה
של הסיבתיות. ומיד בהתחילנו להתפלל אנו צריכים להתרומם
למבט של למעלה-מן-הטבעי זאת היא עבודת התפילה...
חסידיים הראשונים היו שוהים שעה אחת לפני התפילה, מדוע?
לפני שמתפללים צריך לחשוב מה העמדה הנפשית שלנו.
להבין שההשתדלות לא קובעת את התוצאה, אלא רק סוללת
את הדרך לקבלת השפע מה'....

פרשת שמות - מי שולט במי..

התנגדות למציאות תוליד את ההפך

1. שמות (פרשת שמות) פרק א פסוק ו - ז
(ו) וַיִּמַת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: (ז) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ
וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: פ
רש"י
וישרצו - שהיו יולדות ששה בכרס אחד:

2. שמות (פרשת שמות) פרק א פסוק ח - י
(ח) וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: (ט)
וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: (י) הֲבֵי
נִתְחַכְמָה לּוֹ פֶן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא
עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ... (יב) וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ כֵּן
יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

3. מדרש אגדה (בבב) שמות (פרשת שמות) פרק א פסוק יב
מלמד שבכל יום ויום היו מחזקים עליהם את השיעבוד כדי
לכלותם והם פרים ורבים ביותר:

4. שמות (פרשת שמות) פרק א פסוק טז - יז
(טז) וַיֹּאמֶר בְּיַלְדֵיכֶן אֶת הַעֲבָרִיּוֹת וְרֵאִיתֶן עַל הָאֲבָנִים אִם בֶּן הוּא
וְהַמֶּתֶן אֹתוֹ וְאִם בַּת הוּא וְסָתְוָה: (יז) וַתִּירָאן הַמִּיֻּלְדוֹת אֶת
הָאֱלֹקִים וְלֹא עָשׂוּ כַאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתַּחֲיֶינָן אֶת
הַיְלָדִים: (כ) וַיִּיטֹב אֱלֹקִים לְמִיֻּלְדוֹת וַיִּרְבּוּ הָעַם וַיַּעֲצְמוּ מְאֹד:

5. שמות (פרשת שמות) פרק א פסוק כב
(כב) וַיֵּצֵאוּ פְרַעֲה לְלֶךְ עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל הַבָּן הַיְלֹוֹד הַיֵּאֲרָה תִשְׁלִיכֶנּוּ
וְכָל הַבַּת תַּחֲיֶינָן: כ

חזקוני
(כב) כיון שראה שלא עשו המילדות כאשר דבר אליהן עשה כל
עמו ממונים עליהם היינו ויצא פרעה לכל עמו, כסבור שלא יהיו
יכולים להיות נשמרים מכולם

6. כלי יקר שמות (פרשת שמות) פרק א פסוק ח
ואמר אשר לא ידע את יוסף. כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי
אחיו היו משתדלים בכל עוז להאבידו ולבטל חלומותיו ולא
הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו, כי רצון הא-ל יתברך היה
עם יוסף לגדלו ודבר אלקינו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן
ירבה נגד רצון הא-ל יתברך שאמר כן ירבה וחשב מחשבות
עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידי אחי יוסף

7. שמות (פרשת שמות) פרק ב פסוק ב - ג
(ב) וַתִּהְיֶה הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶנּוּ
שְׁלֵשָׁה יָרְחִים: (ג) וְלֹא יָקָלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ וַתִּקַּח לוֹ תֵבַת גֹּמָא
וַתַּחְמְרָהּ בַּחֲמֵר וּבַזָּפֶת וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד וַתִּשֶׂם בְּסוּף עַל
שְׁפַת הַיָּאֵר: רש"י

(ג) ולא יכלה עוד הצפינו - שמנו לה המצריים מיום שהחזירה,
והיא ילדתו לששה חדשים ויום אחד, שהיולדת לשבעה יולדת
למקוטעין, והם בדקו אחריה לסוף תשעה:

8. ספורנו שמות (פרשת שמות) פרק ב פסוק ג - ד
(ג) ותשם בסוף. מקום שלא יראו אותה עוברי דרך כשהיתה
מניחה שם את התיבה, ועם זה בחרה במקום הסוף, להפוך
גזרת השלכתו ביאור לעמידתו בסוף על שפת היאור:

24. דברים רבה (וילנא) פרשת ואתחנן פרשה ב

אמר רבי יוחנן מכאן אתה למד שאין לבריה כלום אצל בורא שהרי משה רבן של כל הנביאים לא בא אלא בלשון תחנונים

צריך לרצות באמת כדי לקבל

25. בראשית פרק ב פסוק ה

וְלָלוּ שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יְהִי בְאֶרֶץ וְכָל-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹקִים עַל-הָאֶרֶץ וְאָדָם אִין לְעַבְדְּ אֶת-הָאֲדָמָה: ^{רש"י}

כי לא המטיר - ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים:

26. שמות (פרשת שמות) פרק ד פסוק י - יג

(י) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' בִּי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי גַם מִתְמַוֵּל גַּם מִשְׁלָשׁם גַּם מֵאֵז דְּבָרָךְ אֶל עַבְדְּךָ כִּי כָבֵד פָּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנִי: (יא) וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי שֵׁם אֵלֶם אוּ חֶרֶשׁ אוּ פֶקַח אוּ עוֹר הֲלֹא אֲנִי ה': (יב) וְעַתָּה לֶךְ וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֶשֶׁר תְּדַבֵּר: (יג) וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח נָא בְיַד תְּשַׁלַּח:

27. רמב"ן שמות פרק ד פסוק י

והנה משה מרוב חפצו שלא ילך לא התפלל לפניו יתברך שיסיר כבודות פיו. אבל טען אחרי שלא הסירות כבודות פי מעת שדברת לי ללכת, אל תצוני שאלך, כי לא יתכן לאדון הכל לשלוח שליח ערל שפתים למלך עמים. והקב"ה כיון שלא התפלל בכך לא רצה לרפאותו.... והנכון בעיני שאמר ה' למשה מי שם פה לאדם או מי ישום אלם הלא אנכי ה' עושה כל, ובידי לרפאות אותך, ועתה כיון שלא תרצה ברפואתך ולא התפללת לפני על זה, לך אל אשר אני מצוה לך, ואנכי אהיה עם פיך ואצליח שליחותי

28. שמות (פרשת שמות) פרק ב פסוק כג - כד

(כג) וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאחֲזוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֶבֶדָה: (כד) וַיִּשְׁמַע אֱלֹקִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:

29. דעת תורה בראשית עמוד טז

כל גאולת מצרים אשר כבר הובטחו עליה, ונשבע ה' על זה לאברהם ליצחק וליעקב, ואע"פ כן הנה נאמר וישמע ה' את נאקתם ובלא תפילה לא היו נגאלים... להשתומם נורא, איך שכן הוחקקה כל הבריאה מעיקר יצירתה, שהכל על פתח הקרקע יעמוד, ולא ייצמח ולא יינתן כלום, לא הישג של גשמיות ולא הישג של רוחניות עד יבוא האדם והוא מפתח הקרקע יקחם, ובמה הוא לוקחם? – הלא הוא בתפילה

התעקשות בתפילה מתוך ענוה

30. בראשית (פרשת תולדות) פרק כה פסוק כא

וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לַה' לִנְכַח אֶשְׁתּוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ ה' וַתַּהַר רִבְקָה אֶשְׁתּוֹ: ^{רש"י}

(כא) ויעתר - הרבה והפציר בתפלה:

31. בראשית (פרשת ויצא) פרק ל פסוק ח

(ח) וַתֹּאמֶר רַחֵל נְפֹתוּלֵי אֱלֹקִים נְפֹתִלְתִי עִם אַחֲתִי גַם יְכַלְתִּי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נְפֹתִלְתִי: ^{רש"י}

(ח) נפתולי אלקים - ... לשון עקש ופתלתול, נתעקשתי והפצרתי בפצרות ונפתולים הרבה למקום להיות שוה לאחותי:

32. דברים רבה (וילנא) פרשת ואתחנן פרשה ב סימן יב

א"ר חייא רבה כתיב קוה אל ה' חזק ויאמץ לך קוה אל ה' הוי מתפלל וחוזר ומתפלל ויש שעה שיתנו לך

17. אברבנאל פרשת חקת

ואמנם חטא משה היה כי כאשר שאלו ישראל לשלוח מרגלים לא שאלו אלא וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהם, והשם יתברך כשצוה על שליחותם לא אמר אלא ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן והנה משה אדונינו הוסיף מעצמו בשליחות מה שישראל לא שאלו עליהם, והקב"ה לא צוה בם, והם שיראו את העם היושב בארץ החזק הוא הרפה המעט הוא אם רב ומה הערים הבמחנים אם במבצרים, והשאלות ההמה שהוסיף משה לשאול מאתם אין ספק שהיו לכוונה טובה ... אבל נמשך מזה מה שנמשך שבתשובת השאלות האלו אמרו המרגלים עז העם והערים בצורות באופן שהמסו את לב העם ודברו בה' ובמשה, ומפני זה נגזרה עליהם גזרה שלא יכנסו לארץ וימותו כלם במדבר, ולפי שמרע"ה היה סבה למקרה כזה לכן היה מהצדק האלקי שגם הוא שסבב שימותו הדור במדבר ולא יכנסו לא יבא שמה

18. במדבר (פרשת שלח) פרק יג פסוק לא

(לא) וְהֶאֱנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל הָעָם כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ: ^{רש"י}

(לא) חזק הוא ממנו - כביכול כלפי מעלה אמרו:

19. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד א

כל המאריך בתפלתו ומעיין בה (אומר בלבו שתיעשה בקשתו לפי שהתפלל בכונה.) סוף בא לידי כאב לב (שאין בקשתו נעשית.) ואמר רבי יצחק: שלשה דברים מזכירים עונותיו (שעל ידיהן מפששים למעלה במעשיו, לומר: בוטח זה בזכותיו, נראה מה הם.) של אדם, ואלו הן: קיר נטוי, ועיון תפלה, ומוסר דין על חבירו לשמים! –

20. שמות פרק ה, כב

(כב) וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעִיתָ לְעַם הַזֶּה לְמָה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: ... (א) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עַתָּה תִּרְאֶה אֶשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעֹה כִּי בְיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרָשָׁם מֵאֶרֶץ: ^ו

21. שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה ה

ישב משה אל ה' ויאמר ה' למה הרעותה לעם הזה, באותה שעה בא משה והשיב דברים לפני הקדוש ברוך הוא אמר לו למה הרעות וגו', באותה שעה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שבשביל ישראל הוא אומר לא פגעה בו מדת הדין.... ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה, במלחמות פרעה אתה רואה ואין אתה רואה במלחמות של ל"א מלכים שיעשה בהן נקמה יהושע תלמידך, מכאן אתה למד שנטל משה עכשיו את הדין שלא יכנס לארץ.

22. דברים פרק ג פסוק כג

(כג) וַאֲתַחֲנַן אֵלֶיךָ בְּעַת הַהוּא לֵאמֹר: ... (כה) אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַהוּא הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלְבֵּנּוּ: ^{רש"י}

(כג) ואתחנן - אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם

23. דברים רבה (וילנא) פרשת ואתחנן פרשה ב

ואתחנן אל ה', הלכה אדם מישראל שהיה עומד ומתפלל מהו שיהא מותר לו להתפלל בקול גדול, כך שנו חכמים (ברכות לא) היה עומד ומתפלל יכול ישמיע קולו כבר פרשה חנה וחנוה היא מדברת על לבה

33. ספר חסידים (מרגליות) סימן קל
יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו אלא בעבור תוקף תחנונים
ודמעת עיניו אשר תמיד בוכה ומתחנן אף על פי שאין בידו זכות
ומעשים טובים מקבל הקדוש ברוך הוא תפלתו ועושה חפצו.

34. ישעיהו פרק נח פסוק ב - ג
(ב) וְאוֹתֵי יוֹם יוֹם יְדַרְשׁוּן וְדַעַת דְּרָכֵי יַחְפְּצוּן כְּגוֹי אֲשֶׁר צָדְקָה עָשָׂה
וּמִשְׁפַּט אֱלֹהֵי לֹא עָזַב יִשְׁאַלְוּנִי מִשְׁפָּטֵי צְדָק קָרְבַת אֱלֹהִים יַחְפְּצוּן: (ג)
לְמָה צָמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עֵינֵינוּ נִפְשָׁנוּ וְלֹא תִדְעֵהוּ בְיוֹם צִמְכֶם תִּמְצְאוּ חֶפֶץ
וְכָל עֲצָבֵיכֶם תִּנְגָּשׁוּ:
רש"י

ודעת דרכי יחפצון - חפצים לשאול הוראות לחכמים כאילו רוצים
לקיימם:

כגוי אשר צדקה עשה וגו' - כך שואלים אותי תמיד משפט צדק ואין
דעתם לקיימם וכשהן צמים ואין נענין אומרים למה צמנו ולא ראית
ואני אומר הן ביום צומכם תמצאו חפץ כל חפצי צרכים אתם עמלים
למצוא ואף בגזל וחמס:

סיכום קצר:

פרעה גוזר גזירות כדי לעצור את ההתרבות של עם ישראל, אך ככל
אשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ. התנגדות למציאות תמיד מולידה
את ההפך. האפשרות היחיד להתנגד למציאות היא אך ורק על ידי
תפילה, מתוך הכרה שהקב"ה שולט במציאות. כדי שתפילה תתקבל
לפני המקום צריכים כמה תנאים: 1. להיות בעמדה של נשלטים ביד
הבורא ולא שולטים, 2. לדעת שהקב"ה לא חייב לנו כלום והכל בגדר
מתנת חנם, 3. לרצות ולבקש מעומק הלב. 4. מותר להפציר
בתפילה אך ממקום של שלוה נפש הבאה מתוך הרפיה.

שבת שלום!

